

Æ sprog

"Jeg kan simpelthen ikke forstå, hvad du siger ... du må lære at snakke dansk." Sådan husker Kristen Touborg et frustreret udfald mod ham fra en holmgang i Folketinget, hvor han har været valgt for SF siden 1994. Duellanten, der gav op over for hans dialekt, var nyvalgt hos Venstre, og hendes gruppeformand Christian Mejdahl kom prompte hen til Touborg og sagde i en solidarisk og undskyldende tone: "Kristen, du må love mig, at hun ikke skal få dig til at lave om på dit jyske!"

Den frustrerede venstrekvinde og den lune SF-bonde kom i øvrigt fint ud af det bagefter - blandt andet fordi Touborg fra Folketingets talerstol anbefalede hende at tage et sprogkursus hos Christian Mejdahl, der jo blev tingets formand. Senere betroede hun SF'eren, at hun aldrig har fået så mange klø for en bommert, og det kan

næppe undre, at det specielt blandt venstrefolk var en kapitalbrøler.

Men hendes uheldige replik bekræfter en af flere teser om dialekternes marginalisering, som sprogforskerne Gitte Gravengaard og Pia Quist fremsatte i en Berlingske-kronik i 2006. De finder, at mange danskere ikke gider forsøge at forstå folk, der taler dialekt, og tilføjede: "Mange mennesker oplever, at de ikke betragtes som ligeværdige sprogbrugere i det danske sprogsamfund alene af den grund at deres sprog falder uden for den snævre standardsprogsnorm. Folk, der taler en smule anderledes end Tv-avisens studieværter, bliver aldrig taget seriøst og ofte misforstået." Touborg tøver tænkstomt før han reagerer på citatet. Og erklærer sig kun delvis enig: "A tøwvves a hå flere gue erfaringer end dårlige."

Touborgs replikker fra resten af denne samtale refereres her med dansk retskrivning, men nok en lun episode fra Touborgs første tid som debutant på tinge skal med: "Et års tid efter at jeg selv var blevet folketingsmedlem, kom en af skriverkarlene hen til mig i Snapstinget og sagde: "Der er en ting, jeg længe har skullet spørge dig om: Når du i dine indlæg siger fx 'en hus', skal vi så i referatet skrive 'et hus', eller skal vi skrive, hvad du siger?" Jeg kunne ikke lade være med at sige til ham "Do skal skryw 'jen!'"

Politiker-bondens slægtsgård er den historiske 'Klostermølle', i Gudum, der var tingsted for Skodborg Herred. Nonner har i 1200-tallet færdedes på gårdspladsen, hvorfra vejen gik fra Lemvig til Viborg. Kristen har i dag dambrug i den bæk, som i middelalderen drev vandmøllen, hvis nu-

"Dialekterne anses for at være "hyggelige" og "søde", så "dem skal vi da bevare". Billedet ser imidlertid helt anderledes ud i de forsøg hvor det er underbevidste sprogholdninger der testes, dvs. hvor folk ikke ved at det er sprogholdninger man undersøger. Her er det eneste der dur – det eneste der tages seriøst – københavnsk. Resultatet er det samme uanset hvor i landet danskerne testes.

Opvurderingen af københavnsk og nedvurderingen af jysk, fynsk, sjællandsk osv. sker også i Næstved, Odder, Vinderup m.v. Den københavnske dialekt er normen som danskerne vurderer al dansk tale i forhold til."

(Fra kronik af Gitte Gravengaard (foto) og Pia Quist: 'Dovne Danske Ører' i Berlingske Tidende 11. december 2006 på www.dialekt.dk)

værende bygning er fra 1835. Digteren Jeppe Aakjær skrev et vers på en mindesten her over Kristens bedstefar, som han er opkaldt efter. På folkestuens vægge hænger portrætter af både ham og flere andre, som ved langbordet har plejet en lidenskab for politik, andelsbevægelse og grundtvigsk vækkelse.

Touborgs SF-partiformand Villy Søvnald er vokset op kun 10 km herfra, i Linde, i en anden bondefamilie. Den var stærkt præget af den missionske vækkelse, men det er ikke forklaringen på, at Søvnalds sprog kun har en jysk undertone, og at han ikke lænere taler dialekt. Touborg siger lidt undskyldende: "Han tog jo HF i Nørre Nisum og har arbejdet på Cheminova..."

Nej, så er der langt mere oplagte sproglige paralleller til politikere fra helt andre partier - fx Kristen Poulsgaard. Selv om han var fra Fremskridtspartiet forveksler folk ham faktisk af og til med Touborg, som siger: "Politisk kan man jo nok se forskel, men vores navne har en vis lighed, og han blev

først kendt som en lidt sær jysk røgter, som man nok også vil sige, at jeg er." Men i modsætning til Poulsgaard, der ufrivilligt er blevet gjort grin med i adskillige satiriske revyer, har Touborg en anden taktik: "Jeg vil helst undgå at spille klovn, men jeg vil gerne kalde på det gode grin; derfor indtager jeg lokale jyske revyviser, når jeg holder foredrag om mit liv 'Fra bonde til rigsdagsmand'."

Også mellem Kristen Touborg og den prominente venstremænd Christian Mejdahl er der sproglige ligheder - men en forskel er lige så vigtig. Venstremændens sindighed er dybest set nok mere ægte jysk end SF'erenes mere direkte facon, der politisk giver et forspring, mener Touborg: "Han og jeg har sammen været modpoler på en del debatmøder om landbrugspolitik, og jeg mener faktisk, at jeg lærte Christian en del om værdien i at være mere pågående og slagfærdig end han er af natur - uanset, at han sikkert er fx mindst lige så humoristisk som jeg ... bare mere stilfærdigt. Men lad mig da for en sikkerheds skyld tilføje,

at jeg har stemt på ham som formand for Folketinget."

Som politiker har Touborg selv været nødt til at gøre op med den karakteristiske jyske skepsis over for store ord og svulstige udtryk: "Jeg fandt jo ret hurtigt ud af, at i presmeddelelser måtte jeg tvinge mig selv til at bruge voldsomme vendinger som "... fuldstændig uacceptabel..." og den slags. Uden dem fik jeg sgu aldrig journalisterne i tale."

Touborg har været på ét kursus i Tv-optræden. Der sagde Radioavisens tidligere politiske reporter Jette Hvidtfeldt ret hurtigt: "Det her kan vi lige så godt holde op med, for du er jo nu engang den, du er. Sådan virker du troværdig, og så skal jeg da ikke prøve på at lære dig måder at stille dig an på."

[Person CV] Kristen Touborg Jensen, født 1943 i Gudum. Elev på Gudum Friskole, Salling Ungdomsskole, Lægård Landbrugsskole og Uldum Højskole. Selvstændig landmand fra 1968. Selvstændigt erhvervsdrivende landmand fra 1968. Har været medlem af Lemvig Byråd, bestyrelserne for Vestkraft og Hypotekbanken, Statens Jordlovsudvalg og Jordbrugskommissionen for Ringkøbing Amt, og Nykredits Styrelsesråd, samt af SF's hoved-bestyrelse og forretningsudvalg. Folketingsmedlem for Socialistisk Folkeparti fra 1994. Fødevarer-, kommunal- og dyrevelfærdsordfører.

[Æ sprog]